

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ผลของการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ
จังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์
ผู้วิจัย : ผศ.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์
ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธานุสาสนา)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

: พระธรรมโมลี,ดร. ปธ.๙, พธ.บ., M.A.(Bud), พธ.ด. (พระพุทธานุสาสนา)
: รศ.ดร. เอกฉันท จารุเมธีชน ป.ธ.๕, กศ.บ.(ภาษาไทย),อ.ม.(ภาษาบาลี-
สันสกฤต), Ph.D.(Eastern Language-Sanskrit)
: รศ.ดร. โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ ป.ธ.๗, พธ.บ.(ปรัชญา), M.A.(Bud),
พธ.ด. (พระพุทธานุสาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ศึกษาผลการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา และศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ วิธีดำเนินการวิจัย ใช้การตรวจสอบเอกสาร การสังเกต สอบถาม และสัมภาษณ์ เครื่องมือวิจัยมี ๓ แบบ คือ แบบบันทึกการสังเกต ใช้บันทึกเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบัน โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ จำนวน ๗ แห่ง แบบสอบถามใช้ถามครู ๙๔ คน และ ผู้ปกครองนักเรียน ๓๑๗ คน และแบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ๗ คน ครู ๗ คน และพระสงฆ์ ๕ รูป วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

สภาพปัจจุบันของโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์กลุ่มตัวอย่างมีอายุมากกว่า ๕๐ ปี ชุมชนรอบ ๆ สถานศึกษาเป็นชนบทที่ชุมชนเมือง คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม นับถือพระพุทธศาสนา จบการศึกษาสูงสุดประถมศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่อครัวเรือน ๒๐,๐๐๐ ถึง ๖๐,๐๐๐ บาท ภายในสถานศึกษา มีอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่ดี จำนวนบุคลากรต่ำสุด ๘ คน และสูงสุด ๒๖ คน วุฒิการศึกษาต่ำสุดปริญญาตรี และสูงสุดปริญญาโท จำนวนนักเรียนต่ำสุด ๑๑๒ คน และสูงสุด ๓๖๗ คน จัดโครงสร้างการบริหารงานเป็น ๔ ด้าน คือ ด้านวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และ การบริหารทั่วไป มีการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย อัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา มีแนวทางพัฒนาและกลยุทธ์การพัฒนา มีการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ และมีการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ

ผลการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ มีผลสำเร็จ ๓ ประการ คือ ๑) ผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถิพุทธ มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม และผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อผลสำเร็จตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์ของโรงเรียนวิถิพุทธโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ๒) ผลสำเร็จตามผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาของ สมศ.

โดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีต่อคุณภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ๓) ผลสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา พบว่าสถานศึกษามีทรัพยากรทางการบริหารทุกด้านอย่างพอเพียงและมีการบูรณาการหลักไตรสิกขาในด้านกระบวนการบริหาร เป็นไปตามหลักของไตรสิกขา ชุมชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ และผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาและความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน โดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถีพุทธจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ มี ๓ แนวทาง คือ ๑) แนวทางพัฒนาด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธ กลุ่มตัวบ่งชี้ใดที่ดำเนินการได้ครบถ้วนตามจุดเน้นด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธแล้วสถานศึกษาต้องรักษาให้คงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป กลุ่มตัวบ่งชี้ใดที่ยังมิได้ดำเนินการต้องจัดดำเนินการให้มีขึ้น และให้นำแนวทางพัฒนาที่นำเสนอไว้ในด้านกายภาพ ด้านพฤติกรรม นักเรียน ครู ผู้บริหาร ด้านกิจกรรมประจำวันพระ ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ และด้านการเรียนการสอน มาใช้เป็นแนวทางพัฒนาด้านอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธ ๒) แนวทางพัฒนาด้านคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้นำแนวทางพัฒนาตามมาตรฐานที่นำเสนอไว้ในด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการจัดการศึกษา ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และด้านมาตรการส่งเสริม มาใช้เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ๓) แนวทางพัฒนาด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา *ด้านสถานศึกษา* จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมให้เป็นไปตามหลักของศีล ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกัลยาณมิตร จัดกิจกรรมพัฒนาด้านสมรรถภาพจิต คุณภาพจิต สุขภาพจิต จัดกิจกรรมพัฒนาปัญญาของบุคลากรและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง *ด้านชุมชน* สถานศึกษาและสถาบันในชุมชน ร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน อนุรักษ์ และสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่งดงามของชุมชน

Dissertation Title : Achievement of Educational Institution Administration Based on
Threefold Training in the leading Buddhism - Way Schools in
Surin and Buriram Provinces

Researcher : Asst. Prof. Taweesak Tongtip

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Studies)

Dissertation Supervisory Committee

: Phra Dhammamoli (Thongyoo Nanavisuddho)
Pali IX, B.A., M.A., Ph.D. (Buddhist Studies)

: Assoc. Prof. Dr. Ekkachat Jarumethichon, Pali V, B.Ed. (Thai
Language), M.A.(Pali & Sanskrit), Ph.D. (Eastern Language - Sanskrit)

: Assoc. Prof. Dr. Sowit Bamrungphak, Pali VII, B.A. (Philosophy),
M.A. (Bud), Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation: 21 March 2014

Abstract

The objectives of this research were to study current environment, achievement of educational institution administration using Threefold Training Principle, and development method of educational institution administration using Threefold Training principle in the leading Buddhism Oriented Schools of Surin and Buriram provinces. The research methodologies used were document studies, observation, question, and interview. Three research instruments were used; they were 1) observation form used for collecting current information from 7 leading Buddhism Oriented Schools in Surin and Buriram provinces 2) questionnaire used for questioning 94 teachers and 317 students' guardians 3) interview form used for interviewing 7 school administrators, 7 teachers, and 5 Buddhist monks. Data analysis was done by description. The results were as follows:

The current environment of the leading Buddhism Oriented Schools in Surin and Buriram provinces were as follows; the samples were existed more than fifty years; community around the educational institution was semi-urban community; the majority of people were agricultural careers, believed in Buddhism, accomplished primary schools, and got an average of a family incomes 20,000 to 60,000 Baht per year; within the educational institutions, there were good buildings and atmospheres, 8 personnel at the lowest rate and 26 at the highest rate, B.A. educational qualification at the lowest level and M.A. at the highest level, 112 students at the lowest rate and 367 at the highest rate; administrative structure was divided into 4 aspects i.e. academic administration, budget administration, personnel administration, and general administration; there were formulation of schools' vision, mission, goal, identity, and

uniqueness; there were the development methods and strategies; the operation was done according to schools' strategic plan and the administration was driven by using Threefold Training Principle.

Three aspects of educational administration achievement using Threefold Training Principle in the leading Buddhism Oriented Schools in Surin and Buriram provinces were found as follows; 1) the school's identity was in excellent level, and satisfaction assessment of personnel and students' guardian to the school's identity was in very good level 2) the schools had been qualified in very good level by Office for National Education Standard and Quality Assessment Public Organization (ONESQA), and satisfaction assessment of personnel to the quality of educational institution administration Using Threefold Training principle was in very good level 3) the educational institution administration using Threefold Training principle was found that; there were enough administrative resources and the principle of the Threefold Training was integrated in administrative processes; the community got benefits from development of the Buddhism Oriented Schools; and satisfaction assessment of personnel and students' guardian to educational institution administration was in very good level.

Three development methods of educational institution administration using Threefold Training principle in the leading Buddhism Oriented Schools of Surin and Buriram provinces were found as follows; 1) development methods on identity of the Buddhism Oriented Schools were found that the schools must sustainably continue to develop those identities' indicators which were accomplished; the schools must take action those identities' indicators which have not been done by utilizing the proposed development ways i.e. the physical aspect, the behaviors aspect of students, teachers, and administrators, the aspect of the Buddhist holidays' activities, the promotion aspect of Buddhist way of life, and the aspect of learning and teaching; 2) development methods on educational administration quality of the educational institutions can be operated by utilizing the proposed development methods in various aspects i.e. the aspects of learners' quality, educational management, learning society construction, educational institution identities, and promotion measures; 3) development methods on educational institution administration using the Threefold Training were found that the school should manage the physical and social aspects based on the principle of Sila, administrators should be good friend to personnel, there should be activities to develop mind's capacity, quality, and health, there should be continuous activities to develop personnel and students' wisdom 2) in the community, the schools and the various institutions in the communities should have cooperation to solve problems occurred within the communities, preserve and inherit a good culture and tradition of the communities.

กิตติกรรมประกาศ

ดุซงึนนิพนธ์ เรื่อง ผลของการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ทั้งนี้เพราะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยขอเอ่ยนามผู้มีอุปการคุณเหล่านั้นไว้ ณ ที่นี้ ดังนี้

พระเดชพระคุณ พระธรรมโมลี (ทองอยู่ ญาณวิสุทโธ), รศ.ดร. เอกฉันท จารุเมธีชน, และ รศ.ดร. โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ ผู้รับหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาดุซงึนนิพนธ์ ที่ได้มีเมตตาคอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ เอาใจใส่ให้คำปรึกษาดูแล และตรวจสอบความเรียบร้อยตั้งแต่ต้นจนงานดุซงึนนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงลงอย่างสมบูรณ์

คณาจารย์ทุกท่านที่สอนอยู่ในหลักสูตรระดับดุซงึนบัณฑิต ศูนย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ที่ได้มีส่วนสนับสนุนให้คำปรึกษาและข้อวิจารณ์อันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปรับปรุงประเด็นการวิจัย จนทำให้ผู้วิจัยนำไปสู่การปรับปรุงประเด็นการทำดุซงึนนิพนธ์ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และความชัดเจนดังกล่าวนี้ได้นำไปสู่การวางแผนเพื่อการทำดุซงึนนิพนธ์ให้มีความชัดเจน ตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยทำดุซงึนนิพนธ์เรื่องนี้

พระมหาพิสิฐ วิสิฐฐปณโณ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานประจำศูนย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ที่ได้สนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำในการติดต่อประสานงาน และให้บริการอุปกรณ์สำนักงานที่ใช้ในการทำดุซงึนนิพนธ์เป็นอย่างดี จนงานดุซงึนนิพนธ์เล่มนี้ได้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างทั้ง ๗ แห่ง ที่อำนวยความสะดวกให้ผู้วิจัยได้ เข้าสังเกต สัมภาษณ์ และสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ด้วยความเต็มใจอย่างยิ่ง

จึงขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทวีศักดิ์ ทองทิพย์

๒๑ มีนาคม ๒๕๕๗